

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ajankohtaiskatsaus tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan

Osmo-gaala/Seinäjoki 13.2.2020
Sosiaalineuvos Juha Luomala STM/HPO

Sote-uudistus

Sosiaalihuolto vahvasti esillä tulevaisuuden soten suunnitelmassa

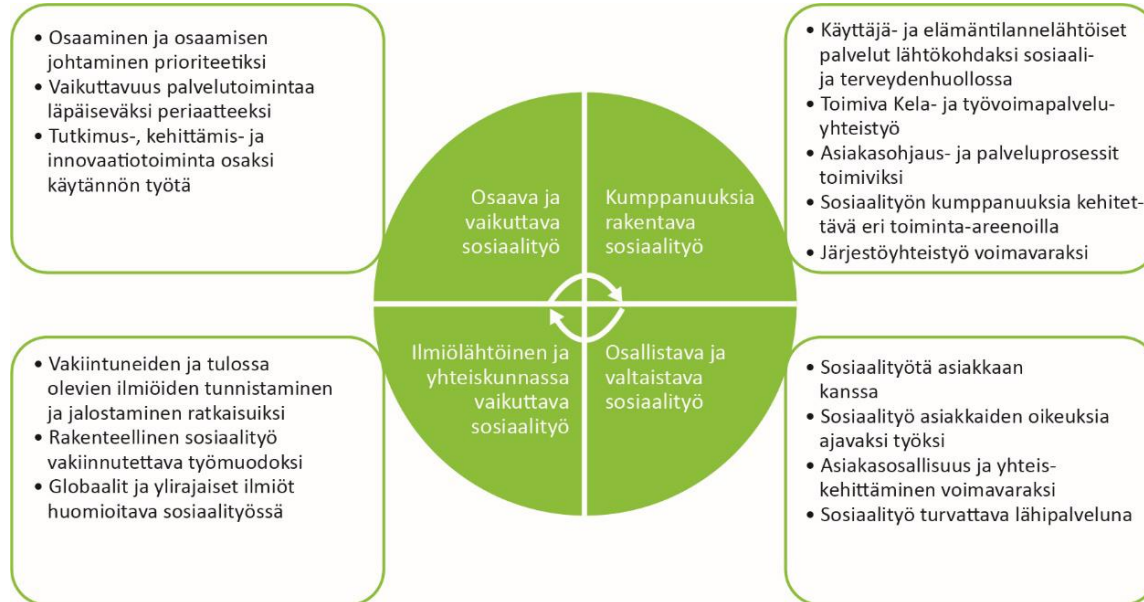
- Selvitystyöt luomassa pohjaa mm. TIEKARTTA 2030. Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys (Karjalainen, Pekka; Metteri, Anna; Strömberg-Jakka, Minna)

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161612>

- Hyviä kokemuksia laajasti sosiaalihuollon roolista sekä päivystyksestä, että terveyskeskuksista
- Nyt halutaan ottaa askel eteenpäin yhteisiin sote-keskuksiin
- Terveys sosiaalityö myös tärkeässä roolissa ks. tuore tutkimus:

[http://www.socca.fi/files/8555/Terveys sosiaalityö näkyväksi - terveys sosiaalityön tarve interventiot ja ajankaytto -raportti.pdf](http://www.socca.fi/files/8555/Terveys%20sosiaalityo_nakyvaksi_-_terveys%20sosiaalityon_tarve_interventiot_ja_ajankaytto_-_raportti.pdf)

Tulevaisuusselvityksen ehdotus aikuissosiaalityön kehittämishohjelmasta

Social work is booming worldwide – because it's proven to work / The Guardian

- Social work is the fastest-growing profession internationally – and in many countries, statistics point towards its significant further expansion. In the US, for example, despite cuts to public administration by the Trump government, the Bureau of Labour Statistics predicts a 16% growth of the profession between 2016 and 2026.
- There are many reasons why social work is a growing sector. One is sound evidence showing a positive economic return when governments invest in social services. When social workers are active in a community, it tends to have a positive impact on crime rates, health statistics, school attendance and employment.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen

TULEVAISUUDEN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS -OHJELMA

- Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen
- Toiminnan painotuksen siirtäminen ehkäisevään ja ennakoivaan työhön
- Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
- Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen
- Kustannusten nousun hillitseminen

SOTE-RAKENNEUUDISTUS

22 maakuntaa tai maakuntaa vastaavaa aluetta (tarkentuu): sote-palvelut, pelastustoimi

5 yhteistoiminta-aluetta

MAAKUNTIEN MONIALAISUUS / Parlamentaarinen valmistelu

MAAKUNTIEN VEROTUSOIKEUS / Parlamentaarinen valmistelu

**Toimivat
sote-
palvelut
uusissa
maakunniss
a**

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus – apu yhdellä yhteydenotolla, matalalla kynnyksellä

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus - ohjelma

Ohjelmalle asetetut tavoitteet:

1. Palveluiden **yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden** parantaminen
2. Toiminnan painotuksen siirtäminen **raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön**
3. Palveluiden **laadun ja vaikuttavuuden** parantaminen (myös tutkimuksen kytkeminen mukaan)
4. Palveluiden **monialaisuuden ja yhteen toimivuuden** varmistaminen
5. Kustannusten nousun hillitseminen.
 - Saavutetaan muiden tavoitteiden toimenpiteiden toteutuessa

Valtionavustuksen saannin kriteereitä

- Valtionavustusasetuksen (13/2020) mukaiset yleiset edellytykset tulee täyttyä
- Alueellisen hankekokonaisuuden tulee sisältää **kaikki ohjelman viisi tavoitetta, ja niihin sisältyviä toimenpiteitä** (tarkennetut, mahdollisuuksien mukaan mitattavissa/seurattavissa olevat)
- Tulee olla **perustason palveluita uudistava, maakunnan laajuinen** hankekokonaisuus (80% maakunnan väestöpohjasta)
- Hankekokonaisuuden toteuttamisessa tulee hyödyntää olevia toimivia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä
- Kaikkien maakuntien hankesuunnitelmiin tulee sisältyä **psykososiaalisten menetelmien saatavuuden parantamiseen liittyvä kehittäminen osana nuorten perustason palveluiden kehittämistä**
- STM ja alueiden (maakuntien) välisissä keskusteluissa esiin nousseet kehittämistarpeet tulee ottaa huomioon hankesuunnitelmissa (väestön palvelutarpeeseen vastaaminen)
- Digitaalisten palveluiden kehittämisen tulee olla kansallisen ohjauksen periaatteiden ja linjausten mukaista (rahoitus sote-rakennemuutostusta tukevasta valtionavustuksesta)

Ensimmäiset valtionavustushaut 2020

- Kaksi samanaikaista sote-uudistuksen valtionavustushakua, jotka tukevat toisiaan
 1. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmasta on mahdollista hakea rahoitusta peruspalveluiden toiminnalliseen kehittämiseen (rahoitus 100 %)
 2. Rahoitusta on haettavissa myös sote-rakennemuutostuksen valmistelua tukeviin hankkeisiin. Rakennemuutostusrahoitus on tarkoitettu vapaaehtoiseen alueelliseen yhteistyöhön ja yhteiseen valmisteluun (rahoitus 80 %)
- Valtionavustusta voi hakea maakunnan laajuisiin hankkeisiin, joissa hakijaksi alueelta on sovittu yksi kunta tai kuntayhtymä
- **Hakuaika 20.1.–31.3.2020**
- STM vahvistaa vuosien 2021 ja 2022 avustusten (täydentävät haut) mahdolliset painotukset ja enimmäismäärän viimeistään syksyllä 2020 ja 2021

Tulevaisuuden sote-keskus/Painotukset vuonna 2020

- Vuoden 2020 haussa painotetaan erityisesti palveluiden saatavuutta edistäviä toimia, esimerkiksi
 - valmistautuminen hoitotakuun tiukentamiseen
 - lasten ja nuorten psykososiaaliset menetelmät nuorten perustason palveluissa
 - Sosiaalihuollon palvelujen saatavuus peruspalveluissa - etsivä sosiaalityö, omatyöntekijän rooli ja sosiaalityön vaikuttavat menetelmät
 - monialaiset perhekeskukset (edellytys maakunnallisille hankkeille)

Kevään 2020 valtionavustusten aikataulu

Muut kohdenneet sote-
palveluiden
valtionavustukset

Tulevaisuuden sote-keskus –ohjelma
valtionavustushaku 20.1.-31.3.20

Sote-rakennemuutos
valtionavustushaku 20.1.-31.3.20

Päätöksenteko-
prosessi
5/20

Valtionavustus-
asetukset
16.1.20

Hakemusten
käsittely ja arviointi
4-5/20

Alueellisen
kehittämistyön aloitus
6/20 ->

2020 Alueellisen valmistelun tuki, hallinnollinen valmisteluprosessi 6/2020

STM:n keskustelut
alueiden kanssa
1-2/2020

Valtionavustusten peruslinjaukset

	Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma (STM:n mom. 33.60.39)	Muut kehittämishankkeet (STM:n mom. 33.60.39)	Rakennemuutostuksen valmistelua tukevat hankkeet (VM:n mom. 28.70.05)
Alueille jaettava määräraha	70 m€ vuonna 2020, käytettävissä vuosina 2020-2022, rahoitus kaikille alueille suhteellisesti.	n. 20-25 m€ vuonna 2020, käytettävissä vuosina 2020-22	Yhteensä n. 120 m€ vuonna 2020, vuosille 2020-2021, rahoitus alueille osin suhteellisesti.
Haku aika	20.1.-31.3.2020	Kevät 2020	20.1.-31.3.2020
Alueelliset toimijat	Alueelliset kuntien tai kuntayhtymien hankkeet (pääsääntöisesti väh. 80% maakunnan väestöpohjasta)	Kunta tai kuntayhtymä, myös yksittäiset kunnat ja järjestöt	Alueelliset kuntien tai kuntayhtymien hankkeet (pääsääntöisesti väh. 80% maakunnan väestöpohjasta)
Haun (ensisijainen) fokus	Peruspalveluiden (tuotannon) toiminnallinen kehittäminen	Muiden kohdennettujen sosiaali- ja terveyspalveluiden (tuotannon) toiminnallinen kehittäminen	Toimenpiteet, jotka tukevat sote-uudistuksen valmistelua, erityisesti järjestämisvastuun siirtymistä (ml. tietotekniset ratkaisut)
Valtion rahoitusosuus	100%	80%	80%
Koordinaatio	Tulevaisuuden sote-keskus koordinaatioryhmä (STM, THL)	STM:n linjaorganisaatiot	Alueelliselle valmistelulle asetettava erillisjaosto
Hankehallinta	STM ja THL (sisällöllinen)	STM	STM

Seuraavat valtionavustushaut keväällä 2020 (toteutus yhdessä tusote-hankkeen kanssa)

Keväällä avautuu valtionavustushakuja, joissa jaetaan yhteensä noin 25 miljoonaa euroa esimerkiksi

- lastensuojelun kehittämiseen
- mielenterveysstrategian toimeenpanoon
- kotihoidon resurssien riittävyyteen ja omaishoidon kehittämiseen
- Työkykyohjelmaan (työkyvyn tuki)
- vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetin kokeiluihin
- Asunnottomuutta vähentävien sote-palvelujen kehittämiseen

TYÖKYKYOHJELMA

Hallitusohjelman lähtökohdat:

- Osatyökykyisille suunnattu ohjelma, jolla helpotetaan heidän **työllistymistään**.
- Käynnistetään kokeiluhankkeet vaikuttavien palveluiden ja toimintamallien käyttöön ottamiseksi.
- Työkykyohjelma kattaa osatyökykyiset työttömät henkilöt.
- Työkykyohjelmaa toteuttavat yhteistyössä STM ja TEM.

TYÖKYKYOHJELMAN TAVOITTEET

STM:

- Lisätään osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallisuutta.
- Luodaan monialainen palvelukokonaisuus, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnistetaan ja jossa palvelut ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti.
- Kehitetään ammattilaisten osaamista siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää siihen sisältyvät keinot.
- Tuotetaan tietoa osatyökykyisten työttömien palveluiden ja etuuksien yhteensovittamiseksi sekä lainsäädännön kehittämisen tueksi.

TYÖKYKYOHJELMAN AIKATAULU

- Valtionavustusten haku käynnistyy maaliskuussa 2020.

Valtionavustusten haku:

- Tuodaan työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta
- Lisätään tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä kaikkein vaikeimmin työllistyvien tukena

- THL ja TTL kehittävät toimintamalleja, tukevat kokeiluhankkeita sekä arvioivat ja seuraavat kokeilujen vaikutuksia.

TYÖKYVYN TUEN PALVELUT TULEVAISUUDEN SOTE-KESKUKSESSA

Osana työkykyohjelmaa toteutetaan kokeiluhankkeita, joilla rakennetaan työkykyä tukeva palvelukokonaisuus tulevaisuuden sote-keskukseen, esim:

- vaikuttavat työkyvyn arviointikäytännöt ja toimintakykymittarit,
- työkykyä tukevat terveystarkastuskäytännöt,
- aikuissosiaalityön tuki arjen ongelmiin,
- matalan kynnyksen palvelut,
- keskitetty asiakas- ja palveluohjaus (case management),
- toimivat konsultaatiokäytännöt työterveyshuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa,
- sujuvat moniammatilliset yhteistyökäytännöt sosiaalihuollon, terveydenhuollon, kuntoutuksen, TE-palvelujen, Kelan, järjestöjen ja työpaikkojen välillä.

Sosiaalihuollon kehittämisohjelma tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusohjelmassa

- Hallitusohjelman mukaan toteutetaan sosiaalihuollon kehittämisohjelma osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusohjelmaa → varmistetaan lakisääteisten ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen saatavuus yhdenvertaisesti
- THL:n merkittävä rooli valtakunnallisessa tuessa, ohjelmaa tukeva koordinaattori haussa
- Sosiaalipalvelujen laatua ja vaikuttavuutta parannetaan
- Keskeistä sosiaalialan ammattihenkilön tuen oikea-aikainen saatavuus
- Esim. uudet yhteisösosiaalityön tai etsivän sosiaalityön toimintamallit
- Käyttöön kansallisesti yhtenäisiä ja vaikuttavia menetelmiä, myös työn arviointiin kansallisesti yhtenäisiä malleja
- Sosiaalisten ongelmien vähentäminen, palvelujen kehittäminen, osaaminen ja tietoon perustuva sosiaalihuollon johtaminen
- Konkreettisesti esim. oikeus omatyöntekijään ja omatyöntekijyyden kehittäminen, sosiaaliohjauksen sekä – neuvonnan kehittäminen, erityisen haavoittuvassa asemassa olevat asiakasryhmät, ylisukupolvisuus

Miten aikuissosiaalityön sisällöt saadaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen sisältöihin

- Hankeopas tukee sisältöjen nostamista alueelliseen valmisteluun
- Sosiaalihuollon palvelujen saatavuus peruspalveluissa vuoden -20 painopistealueena
- Sosiaalialan osaamiskeskuksilla merkittävä rooli, tulee ottaa mukaan valmisteluun

Kuitenkin:

- Kehittämisen sisältö määrittyy alueellisten hankkeiden kautta
- Aikuissosiaalityön sisällöt eivät nouse mukaan ellei niitä alueilla sinne nosteta
- STM käy maakuntien kanssa neuvottelut hakemusten yhteydessä, mutta maakunnilla suhteellisen laaja liikkumavara hakemuksen sisällön määrittelyssä ja aikuissosiaalityö nousee heikosti esille THL:n maakunnista keräämissä tilannekuvissa, jotka toimivat neuvottelujen pohjana
- Toteuttajatahot vaihtelevat alueittain, myös aikuissosiaalityön tuntemus vaihtelee

Tutkimuksellinen työote tukee tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen työtä

- Vaikuttavuus keskeisenä tekijänä
- Suuri haaste niin pth:n kuin sosiaalihuollon työlle
- terveyden tutkimus painottunut voimakkaasti erikoissairaanhoidon
- Sosiaalihuollossa puutetta käytäntölähtöisestä palvelujärjestelmän tutkimuksesta
- Sosiaalihuollon ns. käypä hoito- suositukset
- Terveyden tutkimuksen osalta edellyttäisi tutkimusrahoituksen suuntaamista pth:n työhön, sosiaalihuollossa vastataan uudella lainsäädännöllä ja tutkimusrahoituksella

Valtion tutkimusrahoituksen laajentaminen sosiaalityön tutkimukseen

Eteneminen:

- Annettu esitys eduskunnalle helmikuussa 2020
- Lakimuutos toteutettiin lisäämällä sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) uusi 60 c §
- sosiaalityön tutkimukseen suunnattu rahoitus saadaan käyttöön jo vuonna 2020.
- valmisteluverkosto yliopistojen, THL:n, sosiaalialan osaamiskeskusten sekä STM:n edustajista hahmotteli sosiaalityön tutkimusrahoituksen painoalueita sekä käyttöönoton vaiheistusta pohjaksi säädösvalmistelulle

Valtion tutkimusrahoituksen laajentaminen sosiaalityön tutkimukseen

- Tutkimusrahoituksen käynnistämisen jaksotus:
 1. Ensivaiheessa on tarpeen suunnata rahoitus erillisenä sosiaalityön käytäntötutkimukseen
 2. Tutkimusrakenteet ja tutkimuksen sisältö integroitaisiin sosiaali- ja terveystieteiden rakennemuutoksen yhteydessä järjestämisen kokonaisuuteen yhdessä terveydenhuollon tutkimuksen kanssa.

EHDOTUS SOSIAALITYÖN TUTKIMUSRAHOITUKSEN TOTEUTTAMISMALLIKSI

Terveyden tutkimuksen mallista mukautettu ratkaisu

- Perustetaan yksi valtakunnallinen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmä, joka valmistelee ja päättää painoalueet sekä linjaa eri rahoituksen käyttömuodot (mm. tutkijauravaiheet, post doc-tutkimus)
- STM julkaisee haun ja järjestää tieteellisen vertaisarvioinnin esim. tieteellisen arviointipaneelin kautta
- STM tekee rahoituspäätökset vertaisarviointipaneelin esityksestä kansallista sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmää kuultuaan

EHDOTUS SOSIAALITYÖN TUTKIMUSRAHOITUKSEN TOTEUTTAMISMALLIKSI

- Hakijana voivat toimia yliopistojen lisäksi myös mm. kunnat ja kuntayhtymät, tutkimuslaitokset, sosiaalialan osaamiskeskukset tai ammattikorkeakoulut jos hanketta voidaan sisältönsä ja metodiensa puolesta pitää tieteellisesti korkealaatuisena ja sosiaalityön käytäntöyhteyden näkökulmasta relevanttina
- Tieteellinen korkealaatuisuus määriteltäisiin esim. vastaavin kriteerein kuin Suomen akatemian tutkimushankehauissa
- Asetus ainakin alkuvaiheessa vuosittain
- Käytäntöyhteys varmistetaan hakukriteerien kautta

TYÖRYHMÄN LAATIMAT PAINOALUE- EHDOTUKSET

- **sosiaalityö etuuksien ja palveluiden järjestelmässä → palvelujärjestelmätutkimus**
- **sosiaalityön työmenetelmien ja vaikuttavuuden tutkimus → menetelmät ja vaikuttavuus**
- **erityistä tukea tarvitsevien elämäntilanteiden ja palvelutarpeiden tutkimus**
- **ennakoiva, ehkäisevä ja rakenteellinen näkökulma sekä innovaatiot sosiaalityössä**
- **Asiakkaiden osallisuus ja toimijuus sosiaalityössä**

soteuudistus.fi

soteuudistus.fi/valtionavustushaut

<https://thl.fi/web/sote-uudistus>

<https://thl.fi/web/sote-uudistus/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus>

#sote #tulevaisuudensote